

ฉบับที่ 40 (28 สิงหาคม 2552 – วันคนทำงานบ้านสากล)**อนาคตแรงงานนอกระบบอาชีพคนทำงานในบ้าน**
กับการคุ้มครองและเข้าถึงสิทธิทางกฎหมายแรงงานไทย

เมื่อวันพุธที่ 27 สิงหาคม 2552 เวลา 09.00 – 12.30 น. ณ ห้องวิภาวดี บอลรูม ชั้น 4 โรงแรมปรีณัฐตัน ปาร์ค สวีท กรุงเทพฯ คณะกรรมการการแรงงาน สภาผู้แทนราษฎร ได้จัดสัมมนาทางวิชาการเรื่อง “อนาคตแรงงานนอกระบบอาชีพคนทำงานในบ้าน กับการคุ้มครองและเข้าถึงสิทธิกฎหมายแรงงานไทย” โดยเป็นความร่วมมือกับเครือข่ายแรงงานนอกระบบ เครือข่ายปฏิบัติการเพื่อแรงงานข้ามชาติ มูลนิธิเพื่อนหญิง มูลนิธิ MAP มูลนิธิร่วมมิตรไทย-พม่า ศูนย์ข่าวข้ามพรมแดน และแผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

การสัมมนาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สามประการ คือ หนึ่ง - เพื่อให้เกิดการพัฒนากลไกแรงงานประเภทงานในบ้าน ทั้งในด้านกฎหมาย สิทธิมนุษยชน และอาชีพอย่างเท่าเทียมในสังคม สอง - เพื่อให้ผู้ใช้แรงงานทั้งในระบบ นอกระบบ แรงงานข้ามชาติ องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และสาธารณชนได้ปรับเปลี่ยนทัศนคติ แนวคิด มุมมอง และเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น สาม - เพื่อขยายผลการสร้างความเข้าใจ ข่าวดสารข้อมูลให้สื่อมวลชนได้เผยแพร่ต่อไป

นายสมคิด ด้วงเงิน ประธานเครือข่ายแรงงานนอกระบบ ในฐานะตัวแทนองค์กรจัดงาน กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมสัมมนาว่า

ในปัจจุบันแรงงานประเภทคนทำงานในบ้าน ซึ่งเป็นแรงงานนอกระบบประเภทหนึ่ง ยังมีสถานะการคุ้มครองสิทธิทางกฎหมายไม่ชัดเจน เป็นที่ทราบดีว่าแรงงานประเภทนี้เป็นผู้หญิงหลายคนต้องทิ้งบ้านเกิดเมืองนอนไปต่างประเทศ เพื่อไปประกอบอาชีพแม่บ้านต่างแดน แรงงานเหล่านี้ต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆมากมาย เพราะงานบ้านมักถูกมองข้ามว่าไม่ใช่งาน ทำให้ไม่มีกฎหมายคุ้มครองแรงงาน เนื่องจากแรงงานเหล่านี้ไม่มีวันหยุด อยู่อย่างโดดเดี่ยว ไม่มีโอกาสอยู่รวมตัวกัน เงื่อนไขการทำงานเกิดจากการตกลงกันเองระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ทำให้ไม่มีมาตรฐานรองรับ

สำหรับสถานการณ์ในประเทศไทย คนทำงานบ้านในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นคนที่มาจากประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ พม่า ลาว และกัมพูชา ส่วนหนึ่งถูกแสวงหาประโยชน์จากกระบวนการค้ามนุษย์ และถูกเอารัดเอาเปรียบสูง

ปัญหาสำคัญของแรงงานกลุ่มนี้ คือ การขาดการคุ้มครองจากกฎหมายในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็น พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 หรือกฎกระทรวงฉบับที่ 1 ได้มีการยกเว้นความ

คุ้มครองแรงงานบ้านหลายประการ เช่น ไม่กำหนดค่าแรงงานขั้นต่ำ ไม่มีการกำหนดวันหยุดประจำสัปดาห์เหมือนแรงงานประเภทอื่น และไม่มีกำหนดชั่วโมงการทำงาน กระทั่งเวลาพักผ่อน ส่งผลให้กลุ่มผู้ทำงานบ้านไม่ได้ทราบสิทธิที่ควรได้รับเช่นแรงงานกลุ่มอื่น ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิด้านต่างๆ ทั้งค่าแรง เวลา และถูกทุบตีทำร้ายร่างกายเป็นที่ระบายนโยบายของนายจ้าง และที่ร้ายแรงคือการละเมิดทางเพศ

จากสถานการณ์ดังกล่าวจึงทำให้เครือข่ายแรงงานนอกระบบร่วมกับองค์กรเครือข่ายต่างๆ จัดงานนี้ขึ้นมา เพื่อร่วมกันแสวงหาแนวทางคุ้มครองแรงงานที่ทำงานในบ้านต่อไป

การเสวนาครั้งนี้ได้รับเกียรติจาก ว่าที่ร้อยตรี ดร. สุเมธ ฤทธาคนี ประธานคณะกรรมการการแรงงาน สภาผู้แทนราษฎร กล่าวเปิดงานอย่างเป็นทางการ

ในเบื้องต้นที่ได้รับเชิญมาร่วมงานนี้ รู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่ง เพราะคนทำงานในบ้านนั้น เป็นบุคลากรที่มีความสำคัญกับคนที่อยู่ในบ้านอย่างยิ่ง พวกเขาเป็นหัวใจ เป็นกลไกสำคัญในบ้าน เป็นเพียงจักรสำคัญ แต่กลับได้รับการดูแลน้อยมาก เมื่อเทียบกับแรงงานกลุ่มอื่นๆ จากข้อมูลของศูนย์วิจัยกสิกรไทยได้คาดการณ์เมื่อปี 2550 ว่า จำนวนคนที่ทำงานในบ้านรวมกันมากถึง 400,000 คน สร้างเม็ดเงินสะพัดสูงถึง 27,000 ล้านบาท โดยอัตราค่าจ้างจะมีความแตกต่างกัน ซึ่งนายจ้างจะดูจากประสบการณ์การทำงาน และความพึงพอใจ

งานบริการทำงานในบ้านสามารถแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

ประเภทหนึ่ง เป็นงานบริการทำงานในบ้านที่คนไทยทำในประเทศ มีประมาณ 225,000 คน เม็ดเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ 11,000 ล้านบาท

ประเภทที่สอง เป็นแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานอาชีพบริการทำงานในบ้าน มีประมาณ 150,000 คน สร้างเม็ดเงินหมุนเวียนประมาณ 9,000 ล้านบาท โดยแรงงานกลุ่มนี้จะมีค่าจ้างขั้นต่ำอยู่ที่ 3,000-5,000 บาทต่อเดือน

ประเภทที่สาม คือแรงงานที่เป็นคนไทย แต่ไปทำงานในบ้านที่ต่างประเทศ (อาชีพแม่บ้าน) มีประมาณ 25,000 คน สร้างเม็ดเงินเข้าประเทศมากถึง 7,000 ล้านบาท

ที่ผ่านมาแรงงานบริการที่ทำงานในบ้านถูกมองว่าเป็นงานที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ทางเศรษฐกิจในเชิงเศรษฐศาสตร์ จึงส่งผลต่อการให้ความช่วยเหลือคุ้มครองทางกฎหมายและสิทธิการเข้าถึงบริการของรัฐ ทำให้สภาพชีวิตของแรงงานประเภทนี้ต้องตกอยู่กับการถูกกดขี่ เอารัดเอาเปรียบ เช่น ทำงานตั้งแต่เช้าจนค่ำ หรือทำงานให้กับคนในครอบครัวและเครือญาติของนายจ้าง แต่ได้รับค่าแรงหรือค่าตอบแทนแบบเหมาจ่ายเพียงคนเดียว

บางรายถูกจ้างที่ เป็นผู้หญิงก็ถูกคุกคามข่มขืนทางเพศ พร้อมทั้งขาดอำนาจการต่อรอง สิ่งสำคัญที่แรงงานในบ้านประสบปัญหาอย่างหนักคือ การถูกควบคุมกีดกันมิให้ติดต่อสื่อสารกับ

คนภายนอกหรือญาติ และไม่สามารถเข้าถึงระบบการศึกษาได้อย่างเท่าเทียม ไม่มีวันหยุดพักผ่อนที่แน่นอน เป็นต้น

จากสถานการณ์ด้านแรงงานบริการที่ทำงานในบ้านที่กล่าวมาข้างต้น

กระผมในฐานะประธานคณะกรรมการการแรงงาน สภาผู้แทนราษฎร เห็นว่าเนื่องในโอกาสวันคนทำงานในบ้านสากล 28 สิงหาคม 2552 ถือเป็นวันสำคัญอีกคราหนึ่งของผู้ใช้แรงงาน

กระผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคณะกรรมการการแรงงานจะมีส่วนร่วมและเป็นแรงผลักดันหลักในการพัฒนากฎหมายและกลไกให้เกิดการคุ้มครองแรงงานคนทำงานในบ้านอย่างเท่าเทียม

บัดนี้ได้เวลาอันสมควรแล้ว กระผมขอเปิดการสัมมนาทางวิชาการฯ ณ บัดนี้

หลังจากที่ทางประธานคณะกรรมการการแรงงาน สภาผู้แทนราษฎร กล่าวจบทางเครือข่ายแรงงานนอกระบบ และผู้แทนอาชีพคนทำงานในบ้านได้ยื่นหนังสือและส่งมอบโปสเตอร์ “หยุด 1 วัน ต่อสัปดาห์ โดยได้รับค่าจ้าง เพื่อสิทธิของพวกเขา” จำนวน 7,000 ใบ ให้กับประธานฯ เพื่อผลักดันให้มีกฎหมายคุ้มครองคนทำงานบ้านต่อไป

ต่อมาเป็นการเสวนาเรื่อง “คนทำงานในบ้านวันนี้ ชีวิตเยี่ยงทาส”

โดยคุณสุจิน บัวขาว แรงงานนอกระบบที่ทำงานในบ้าน

คุณแดง (นามสมมุติ) แรงงานข้ามชาติชาวไทยใหญ่

ดำเนินรายการโดย บัณฑิต เป็ญพิเศษ

คุณสุจิน บัวขาว

“ฉันทำงานบ้านมาประมาณสิบกว่าปีแล้ว ทำงานทั้งบ้านพี่และบ้านน้องของนายจ้าง ตั้งแต่ตีห้าครึ่ง กว่าจะได้พักก็สี่ทุ่มกว่าไปแล้ว แต่ถ้าสี่ทุ่มนายจ้างไม่เข้านอน ก็นอนไม่ได้ เพราะเขาจะเรียกเราอยู่ตลอดเวลา ทำให้เรามีเวลาพักไม่แน่นอน วันหยุดก็ไม่มี นอกจากว่าเราจะขอลาหยุดเอง แต่ถ้าวันที่เราลาหยุดตรงกับวันที่นายจ้างมีธุระ เราก็ลำบาก การไปพบปะเพื่อน หรือพ่อแม่ พี่น้อง สามารถลาติดต่อกันได้สองสามวันเท่านั้น งานบ้านเป็นงานที่หนักมาก เราอยากมีชีวิตเหมือนงานข้างนอกบ้าง เช่น มีวันหยุด หรือมีกฎหมายคุ้มครอง

ชีวิตปัจจุบันตอนนี้ ฉันมีครอบครัวแล้ว แต่ก็ยังพักอยู่ในบ้านนายจ้างอยู่ ถ้าวันไหนจะออกไปหาลูก หาสามี ต้องขอลา แต่จะถูกตัดเงินเดือน ฉันได้เงินเดือนแค่ 4,500 บาท มันไม่พอหรอก แต่ต้องอดทน อาหารมีเฉพาะข้าว ไม่มีกับข้าว เราต้องซื้อทานเอง นายจ้างไม่ให้ทานรวม หรือน้ำก็ต้องซื้อเองเหมือนกัน เพราะนายจ้างเขากินน้ำราคาแพง เราจะไปกินกับเขาก็ไม่ได้

ถ้าบ้านไหนที่มีนายจ้างเป็นผู้ชาย แล้วชอบหลีกลูกจ้างสาว ๆ ที่หน้าตาดี ลูกจ้างก็ต้องคุ้มครองตนเอง เพราะนายจ้างจ้องอยู่แล้วเวลานายจ้างผู้หญิงไม่อยู่ แต่ฉันแก่แล้ว คงไม่มีใครสนใจ ตอนสาว ๆ ก็มี แต่เราไม่สนใจ เรามาทำงาน

ฉันเคยนั่งคุยกับเพื่อนๆถึงปัญหาที่เราเจอเหมือนกัน เช่น ไม่มีวันหยุด เวลานายจ้างไม่พอใจ นายจ้างก็ไล่ออก หรือเวลาเรามาสมัครทำงานบ้าน เราก็ต้องทำได้ทุกอย่าง ตั้งแต่อาบน้ำ สุนัข จนถึงดูแลคนแก่ ทำสวน บางทีถ้าเราจะออกไปไหน ก็ไปได้แค่ 3 ชั่วโมงเท่านั้นก็ต้องรีบกลับมา ถ้าเราออกไปรวมกลุ่ม นายจ้างไม่ค่อยให้ออก เพราะกลัวของในบ้านหาย บางครั้งนายจ้างก็ลิดคประตูลูกบ้านเลย เราก็ออกไปไหนไม่ได้ อย่างมากก็มาเกาะรั้วคุยกัน ว่าทำอะไรชีวิตจะดีกว่านี้ อยากรู้ว่าใครจะช่วยผลักดันให้มีสวัสดิการที่ดีกว่านี้ได้บ้าง เพราะเราอยู่แต่ในบ้านเป็นเดือนเป็นปี ต้องอยู่อย่างนั้น สวัสดิการก็ไม่มี ลำบาก อยากให้ช่วยกันผลักดันให้มีประกันสังคม หรือมีหลักประกันที่ดีกว่านี้

เราคิดเล่นๆว่า เดือนหนึ่งหยุดแค่ 1 วัน ก็ดีใจแล้ว บางทีมีญาติเราป่วย เราไปทั้งวัน นายจ้างก็ไม่พอใจ ทำได้แค่เกาะรั้วที่ดีที่สุด ถ้าเจอนายจ้างดีก็ดีไป บางทีเราก็อยากออกจากรั้วมาคุยกันบ้าง”

คุณแดง (นามสมมติ)

“แดงมาจากจังหวัดเชียงใหม่คะ สิ่งที่ยากจะพูดวันนี้มีหลายอย่าง เพราะทำงานมากกว่าสิบปีแล้ว เข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่ปี 41 ตอนนั้นก่อนทำงานนายจ้างบอกว่าแค่เลี้ยงเด็กอย่างเดียว ได้เงินเดือน 800 บาท แต่จริงๆ ต้องทำทุกอย่างในบ้านทั้งหมด ตั้งแต่เช้าจนค่ำ ไม่มีวันหยุด เงินเดือน 800 บาท ทำงานได้ 2 ปี ทุนไม่ไหว หลังจากนั้นได้ย้ายเข้ามาในตัวเมืองเชียงใหม่ ได้เงินเดือน 2,500 บาท แต่ทำงานทุกวัน ไม่มีวันหยุด ถ้าขอลาไปหาญาติพี่น้องหรือไปวัด นายจ้างจะบอกว่า มีที่กินที่นอนให้แล้ว อย่าเรื่องมาก ฉะนั้นพอเขาไม่ให้ไป เราก็ไปไหนไม่ได้

วิกฤติเศรษฐกิจเกิดผลกระทบกับแรงงานในบ้านหลายอย่าง เช่น สินค้าราคาขึ้น แต่เงินเดือนเท่าเดิม หรือบางทีนายจ้างเครียดมาจากที่อื่น ก็มาลงที่ลูกจ้างก็มี ที่ผ่านมานายจ้างก็เคยขึ้นเงินเดือนให้ แต่ปีนี้เงินเดือนไม่ขึ้น ทำให้เราส่งเงินกลับบ้านไม่พอ นายจ้างบอกว่า เศรษฐกิจไม่ดี ทำให้บ้านเราที่พม่าก็ไม่พอใช้ ต้องไปกู้หนี้ยืมสินมาเหมือนกัน

เรื่องนายจ้างขี้หี บางทีก็มีเวลาที่คุณผู้หญิงเผลอ สังเกตได้จากสายตานายจ้างเวลามองเราต้องระมัดระวังตนเอง เคยมีนายจ้างมาจับไหล่ จับเอวก็มี หรือถ้าอยู่กัน 2 คน เราก็ออกไปอยู่นอกบ้านหรืออยู่ในที่โปร่งๆ เขาจะทำอะไรเราไม่ได้

ปัจจุบันแดงได้เงินเดือน 4,500 บาท ไม่ต่างจากคนไทยแม้แต่บ่อย ไม่อยากให้เกิดว่าเป็นคนใช้หรือต่ำกว่า เพราะก็เป็นคนทำงานเหมือนกัน เพราะเวลานายจ้างกลับดึก เราก็ต้องอยู่รับนายจ้าง จะนอนก็นอนไม่ได้

สิ่งที่อยากได้ คือ อยากให้มีวันหยุดอาทิตย์ละ 1 วัน ตอนนี้เดือนละ 1 ครั้ง ก็แทบจะไม่ได้ เราอยากไปทำบุญที่วัด ก็ไปไม่ได้ เพราะนายจ้างชอบคิดว่าเราออกไปหาแฟน ไปหาผู้ชาย หรือไปเที่ยว เราอยากให้นายจ้างคิดว่า นี่เป็นเรื่องธรรมดา เป็นสิทธิของเรา ยิ่งนายจ้างพูดแบบนี้ เราก็ยังไม่อยากอยู่ทำงานในบ้านอีกต่อไป อยากให้คิดว่าเป็นคนเหมือนกัน”

และเวทีสุดท้ายในการจัดงานครั้งนี้

การสัมมนาทางวิชาการเรื่อง “อนาคตแรงงานนอกระบบอาชีพคนทำงานในบ้าน กับการคุ้มครองและเข้าถึงสิทธิทางกฎหมายแรงงานไทย” โดย

- **คุณชไมพร สิริประสิทธิ์** ผู้อำนวยการกลุ่มงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการคุ้มครองแรงงาน สำนักคุ้มครองแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน
- **คุณบัณฑิตย์ ธนชัยเศรษฐวุฒิ** ผู้อำนวยการมูลนิธิอารมณ์ พงศ์พັນ
- **คุณศิริวรรณ ร่มจักรทอง** เลขาธิการสภาองค์กรนายจ้างแห่งประเทศไทย
- **คุณกนกวรรณ โมรัฐเสถียร** เจ้าหน้าที่โครงการแรงงานเด็ก มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก
- **คุณวิไลวรรณ แซ่เตีย** ประธานคณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทย
- **คุณจิตติน วิเศษสมบัติ** เลขาธิการประจำคณะกรรมการการแรงงาน สภาผู้แทนราษฎร

ดำเนินรายการโดย : คุณพงษ์ศักดิ์ เปล่งแสง โฆษกกระทรวงแรงงาน

คุณชไมพร สิริประสิทธิ์ ผู้อำนวยการกลุ่มงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการคุ้มครองแรงงาน สำนักคุ้มครองแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน

สำหรับการทำงานของสำนักคุ้มครองแรงงาน ได้พิจารณางานบ้านแยกเป็น 2 ลักษณะ คือ งานบ้านที่ไม่มีการแสวงหากำไรทางเศรษฐกิจ กับ งานบ้านที่มีการแสวงหากำไรทางเศรษฐกิจ รวมอยู่ด้วย เช่น ชายของ ทำผม ร้านอาหาร เป็นต้น งานทั้ง 2 ลักษณะจะใช้กฎหมายคนละฉบับ คือ กฎกระทรวงฉบับที่ 1 ออกตามความในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 ใช้กับงานบ้านโดยตรง กับ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ใช้กับงานบ้านที่มีการประกอบธุรกิจ รวมอยู่ด้วย

ในกฎกระทรวงฉบับที่ 1 มีการคุ้มครองแรงงานบางเรื่อง เช่น ต้องไม่มีการเลิกปฏิบัติ ถ้าแรงงานมีการเปลี่ยนนายจ้าง นายจ้างคนใหม่ต้องจ้างงานตามข้อตกลงเดิมที่แรงงานได้ตกลงไว้กับนายจ้างคนเก่า เช่น เงินเดือนต้องเท่าเดิม เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีเรื่องการห้ามล่องเกินทางเพศ หรือมีวันหยุดประจำปีไม่น้อยกว่าปีละ 6 วัน และการจ่ายค่าจ้างต้องตรงตามเวลาที่ได้กำหนดไว้ แม้นายจ้างเป็นชาวต่างชาติ ก็ต้องจ่ายเป็นเงินไทยเท่านั้น

สำหรับในส่วนของ พรบ.คุ้มครองแรงงาน 2541 นั้น ก็ระบุชัดเจนว่า ต้องมีวันหยุด ต้องจ่ายค่าชดเชยถ้าทำงานมาทำงานวันหยุด การจ่ายค่าจ้างระหว่างลาคลอด เป็นต้น นี่คือสิทธิตามกฎหมาย ถ้านายจ้างให้ลูกจ้างไปทำงานบ้านที่มีธุรกิจรวมอยู่ด้วย

ถ้าเกิดนายจ้างไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงหรือ พรบ.คุ้มครองแรงงาน ลูกจ้างก็สามารถใช้สิทธิเรียกร้องได้ โดยให้พนักงานตรวจแรงงานเข้าไปออกคำสั่งให้นายจ้างต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หรือถ้าคำสั่งพนักงานตรวจแรงงานไม่ชอบ ลูกจ้างก็สามารถไปฟ้องศาลแรงงานให้ยกเลิกคำสั่งได้ หรือการใช้ช่องทาง Hotline 1546 ก็สามารถรับเรื่องราวร้องเรียนได้ นี่คือนิติวิธีที่เราดำเนินการอยู่ เคยมีนายจ้างค้างจ่ายค่าจ้างแรงงานในบ้าน กระทรวงแรงงานก็เคยดำเนินการให้ลูกจ้างได้รับสิทธิครบถ้วนได้

มีองค์การพัฒนาเอกชน คือ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก ได้เคยเสนอต่อกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานไว้ว่า อยากให้ปรับปรุงกฎหมาย เช่น เรื่องค่าจ้างขั้นต่ำ , ไม่หักค่าจ้างเวลาลูกจ้างทำของเสียหาย, มีวันหยุดพักผ่อน, มีการดูแลสุขภาพลูกจ้าง ที่เวลาลูกจ้างเจ็บป่วยจากการทำงาน นายจ้างต้องจ่ายค่ารักษาให้, การใช้แรงงานเด็ก, ความปลอดภัยในการทำงาน นี่คือนิติวิธีที่ลูกจ้างเรียกร้องมา ซึ่งกรมฯ ไม่ได้ใส่ใจจนใจแม้แต่น้อย และขณะนี้ได้ยกร่างกฎกระทรวงขึ้นมาใหม่ อยู่ในขั้นตอนการพิจารณาของกรมฯ เพื่อเสนอรัฐมนตรีให้ลงนามต่อไป

ในกฎกระทรวงฉบับใหม่นี้ได้พูดถึงสิทธิประโยชน์ของแรงงานในบ้าน โดยอ้างอิงตามกฎหมายกระทรวงฉบับเดิม เช่น นายจ้างต้องจัดวันหยุดประจำเดือนให้ลูกจ้างเดือนละ 2 วัน, มีการประกาศวันหยุดตามประเพณีให้ลูกจ้าง โดยอิงตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ปีหนึ่งๆ ไม่น้อยกว่า 13 วัน โดยรวมวันแรงงานแห่งชาติ และนายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างด้วย, สิทธิในการลาป่วย ที่ลูกจ้างลาได้ตามจริง แต่ได้รับค่าจ้าง 30 วันทำงานต่อปีเท่านั้น, สิทธิในการลาคลอดบุตร ลาได้ 90 วัน แต่ได้รับค่าจ้าง 45 วัน, การกำหนดอายุเด็กทำงานบ้านต้องเกิน 15 ปี หรือกรณีที่นายจ้างจะหักค่าจ้างได้ก็ต่อเมื่อเป็นไปตามที่ พรบ.คุ้มครองแรงงาน กำหนดเท่านั้น และสุดท้ายนายจ้างไม่สามารถสั่งให้ลูกจ้างทำงานที่ไม่ปลอดภัยให้ตนเองได้

คุณบัณฑิตย รัชชัยเศรษฐ์ ผู้อำนวยการมูลนิธิอารมณ์ พงศ์พงัน

ผมจะเสริมในรายละเอียดของกฎหมายที่กล่าวมา คือ ในกฎกระทรวงฉบับที่ 1 นั้น ปัญหาสำคัญอยู่ที่ มีการยกเว้นเพื่อไม่ให้บังคับตาม พรบ.คุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 ประมาณ 130 มาตรา มีการบังคับแค่ 30 กว่ามาตรา เท่านั้น อย่างที่ท่านผอ.ว่ามาแล้วว่ามีเรื่องใดบ้าง นี่คือนิติวิธีที่สำคัญมากกว่า

เรื่องที่ไม่บังคับ เช่น ไม่มีการกำหนดค่าแรงที่เป็นธรรม ไม่มีการกำหนดวันหยุดประจำสัปดาห์ ไม่มีการกำหนดชั่วโมงการทำงาน ไม่มีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสวัสดิการพื้นฐานที่

ควรได้รับ เช่น ค่ารักษาพยาบาล อาหาร ที่พัก และไม่มีกำหนดอายุขั้นต่ำของแรงงานเด็กที่ทำงานประเภทนี้

ฉะนั้นผมจึงเสนอช่องทางในการปรับปรุงกฎกระทรวงฉบับนี้ ซึ่งทำได้ 2 ช่องทาง คือ หนึ่ง- ไปยกเลิกกฎกระทรวงฉบับที่ 1 ซึ่งจะยกเลิกทั้งหมดหรือยกเลิกบางส่วนก็ได้ สอง - การออกเป็นกฎหมายฉบับใหม่ คือ ออกเป็นพระราชบัญญัติคุ้มครองคนทำงานในบ้าน ก็ได้

ในอาชีพทำงานบ้านนั้น ลูกจ้างที่ทำงานบ้านและมีธุรกิจรวมอยู่ด้วย ยังต้องไปเกี่ยวข้องกับกฎหมายอีกหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 อย่างไรก็ตามในกลุ่มลูกจ้างทำงานบ้านโดยตรง ถือว่าเป็นแรงงานนอกระบบ เพราะกฎหมาย 2 ฉบับนี้ไม่คุ้มครอง สำหรับใน พรบ.คุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 นั้น กล่าวได้ไม่ชัดว่า แรงงานทำงานบ้านเป็นแรงงานนอกระบบหรือไม่ เพราะคำว่าลูกจ้างยังกว้างๆอยู่มาก

หรือในพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 ที่ระบุในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลูกจ้างไว้ว่า ลูกจ้างสามารถรวมตัวกันเป็นกลุ่มได้ แต่ต้องอายุ 20 ปีขึ้นไป มีสัญชาติไทยเท่านั้น รวมกันให้ได้ 10 คนขึ้นไป แต่ในแรงงานประเภทแรงงานข้ามชาตินั้น ยังไม่สามารถรวมกลุ่มกันได้

ส่วนในกฎหมายอื่นๆ อาจไม่เกี่ยวข้องกับความเป็นลูกจ้างโดยตรง แต่เป็นนโยบายของรัฐบาล เช่น นโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ที่คุ้มครองคนทุกคนที่ไม่ได้เป็นลูกจ้างตามพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 และ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533

อีกไม่นาน ในปี 2554 ILO จะมีการออกอนุสัญญาว่าด้วยเรื่อง การคุ้มครองแรงงานที่ทำงานบ้าน ฉะนั้นในปีนี้และปีหน้าอยู่ในกระบวนการเตรียมตัวในการยกร่างฉบับนี้ และ ILO จะจัดส่งให้รัฐบาลประเทศต่างๆ แสดงความคิดเห็นและส่งกลับมาอีกครั้ง เพื่อให้ผ่านความเห็นชอบในที่ประชุมใหญ่ ILO ในเดือนมิถุนายน 2554 ต่อไป ผมเสนอว่า ให้จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงข้อเสนอของ ILO ให้สอดคล้องกับความต้องการของแรงงานมากยิ่งขึ้น

คุณศิริวรรณ ร่มจักรทอง เลขาธิการสภาองค์การนายจ้างแห่งประเทศไทย

ดิฉันไม่เคยได้ยินกฎหมายนี้มาก่อน โดยเฉพาะกฎกระทรวงฉบับที่ 1 ที่ท่านว่ามา ขนาดดิฉันทำงานใกล้ชิดกับกระทรวงแรงงานอย่างยิ่ง ยังไม่รู้เลย แล้วลูกจ้างจะรู้ไหม จะเข้าถึงไหม เพราะ hotline ก็ร้องอย่างเดียว แต่ไม่มีคนรับสาย หรือเว็บไซต์ แรงงานก็เข้าถึงยาก หรือเข้าถึงแล้วผลกระทบมีแค่ไหน แก้ปัญหาได้มากน้อยเพียงใด

กฎหมายประเทศไทยมีเยอะมาก ฟังแล้วดูดี แต่บังคับใช้ไม่ได้ คนงานเข้าไม่ถึง

ดิฉันไม่เห็นด้วยว่า การทำงานประเภทเดียวกันต้องได้ค่าจ้างเท่ากัน เพราะมีเรื่องอายุงานมาเกี่ยวข้อง เช่น คนที่มีประสบการณ์ทำงานมา 1 ปี ต้องไม่เท่ากับประสบการณ์ 10 ปี เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วในเรื่องของการยกสิทธิของนายจ้างคนเดิมไปให้คนใหม่ต้องปฏิบัติตามด้วย ดิฉัน

คิดว่ากฎหมายไม่สามารถล้วงลึกไปได้หรอก แค่ในบริษัท ในโรงงาน ก็ยากแล้ว แล้วในบ้าน กฎหมายจะทำให้นายจ้างปฏิบัติตามได้อย่างไร เป็นเรื่องยาก

ดิฉันเสนอให้มีกฎหมายมีบทลงโทษ และมีช่องทางให้คนถูกละเมิดเข้าถึงได้ง่ายกว่านี้ กฎหมายไทยต้องศักดิ์สิทธิ์มากกว่านี้ เพราะเมื่อแรงงานถูกละเมิดสิทธิ เขาไปแจ้งความ ก็กลัวยุ่งยาก ไม่อยากไป ฉะนั้นภาคประชาสังคมต้องช่วยกัน กฎหมายเป็นแค่หลักประกันพื้นฐานเท่านั้น

คุณกนกวรรณ โมรัฐเสถียร เจ้าหน้าที่โครงการแรงงานเด็ก มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

กลุ่มลูกจ้างทำงานบ้านถูกกดขี่มายาวนาน เพราะนายจ้างมองว่าลูกจ้างทำงานบ้าน ก็คือแค่คนทำงานบ้าน นายจ้างใช้ทัศนคติมองว่า งานบ้านสบาย ทำแล้วเดี๋ยวก็ได้พัก ทั่วทั้งที่ความจริงต้องทำทุกวัน เหนื่อยมาก ต้องรับผิดชอบสมาชิกทุกคนในบ้าน และเตรียมพร้อมตลอดเวลาเมื่อนายจ้างเรียกใช้ ไม่มีเกณฑ์มาตรฐานว่าเขาต้องทำงานกี่ชั่วโมงต่อวัน หรือมีวันหยุดบ้างไหม

นอกจากนั้นอาชีพนี้ยังเป็นภาพสะท้อนสำคัญถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ผู้ชายกับผู้หญิง คนไทยกับคนพม่า ลาว เป็นต้น

อาชีพงานบ้านจึงถูกมองว่าไร้เกียรติ เพราะเป็นคนใช้ ทำงานในโรงงานดูดีกว่า ทั่วทั้งที่ความเป็นจริงแล้วงานบ้าน เป็นงานที่มีคุณค่ามาก ช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีให้ครอบครัว เช่น เลี้ยงเด็ก เลี้ยงคนแก่ ต้องอาศัยความละเอียดอ่อน ฉะนั้นเราควรยกระดับอาชีพนี้ให้ได้มาตรฐานขั้นต่ำเหมือนอาชีพอื่นๆ และทำให้เขามีวันหยุด ให้เขาสามารถรวมตัวกันได้ เพื่อรู้สิทธิ รู้กฎหมายต่างๆ

คุณวิไลวรรณ แซ่เตีย ประธานคณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทย

เดิมดิฉันเป็นแจ้วมาก่อน จึงเข้าใจความรู้สึกคนทำงานบ้านได้ดี ตอนนี้อยู่ทำงานในโรงงาน ก็ยังเข้าใจคืออยู่ คนทำงานบ้านเป็นคนที่มีความค่าต่อสังคม เช่น เลี้ยงลูก ดูแลคนแก่ เป็นงานที่ต้องใช้ความอดทนอย่างสูง งานบ้านเป็นงานที่สร้างรายได้ให้กับประเทศชาติมาก ฉะนั้นเขาต้องได้รับสิทธิเหมือนแรงงานกลุ่มอื่นๆ เช่น เข้าสู่ระบบประกันสังคมได้ ใช้ พรบ.คุ้มครองแรงงานได้ หรือตามกฎหมายความปลอดภัย เป็นต้น สำหรับแรงงานหญิงสาว ยังถูกล่วงละเมิดทางเพศอยู่ เราต้องหาทางแก้ไขทัศนคติให้ได้ เพราะเกิดกับคนทุกระดับ ไม่ว่าจะรวยหรือจน

กระทรวงแรงงานควรรีบออกกฎหมายบังคับใช้ให้เร็ว ควรสร้างแรงจูงใจให้คนอยากเข้าสู่อาชีพนี้ให้มากขึ้น ไม่ใช่ไปทำงานต่างประเทศเท่านั้น ถือเป็นเรื่องที่ดีที่จะมีกฎหมายคุ้มครองแรงงานบ้านโดยเฉพาะ เพื่อให้เขาได้รับสิทธิเหมือนกับแรงงานกลุ่มอื่นๆ โดยเฉพาะในกลุ่มพี่น้องแรงงานข้ามชาติ เราต้องดูแลให้มากขึ้น เพราะเขาหนีร้อนมาพึ่งเย็น เมื่อมีกฎหมายออกมาแล้ว ก็

ต้องมีการบังคับใช้อย่างจริงจังให้ได้ด้วย ในนามของคณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทย เราไม่เคยปฏิเสธความทุกข์ยากของพี่น้องทุกกลุ่ม ฉะนั้นควรมีคณะทำงานเพื่อรณรงค์เรื่องนี้ต่อเนื่องต่อไป

คุณจิตติน วิเศษสมบัติ เลขาธิการประจำคณะกรรมการการแรงงาน สภาผู้แทนราษฎร

จริงๆแล้ว คำว่าลูกจ้าง คือ คนที่ทำงานให้นายจ้างและได้รับค่าจ้าง ซึ่งคนทำงานบ้านก็เกี่ยวข้องอยู่แล้ว แต่กฎหมายต่างหากที่เป็นปัญหา ไปยกเว้นอาชีพนี้ ฉะนั้นเราต้องทำให้กฎหมายที่มีอยู่ถูกแก้ไขให้มีการบังคับใช้ใหม่ นอกจากนั้นอีกปัญหาหนึ่งที่สำคัญ คือ ถึงแม้กฎหมายแล้ว แต่ต้องทำให้ลูกจ้างเข้าถึงได้ง่าย มีกลไกปฏิบัติจริง

รายงานโดย : บุษยรัตน์ กาญจนดิษฐ์